

KØBENHAVNS KOMMUNE
Børne- og Ungdomsforvaltningen
Pædagogik og Læring

NOTAT

Til Børne- og Ungdomsudvalget

03-07-2008

Sagsnr.
2008-81552

Dokumentnr.
2008-355789

Sagsbehandler
Merete PapapetrosJan

Baggrundsnotat om udskoling

Nedenstående notat er til brug for Børne- og Ungdomsudvalgets temadrøftelse af udskoling. Udskoling er initiativer og indsatser, der skal medvirke til at sikre, at målsætningerne om ”Ungdomsuddannelse til alle (UTA)” bliver opfyldt. Derfor skal udskoling forstås bredt og omhandler 7.- 9. klasse, 10. klasse, vejledningsindsatsen, indsatsen på specialområdet, andre uddannelses tilbud, indsatsen i forhold til frafald og bekymrende fravær samt den ”skæve” kønsmæssige og etniske profil.

Notatet er bygget op efter følgende disposition:

**Pædagogik og Læring,
Center for Børn og Unge**

Islands Brygge 37
2300 København S

Telefon
3366 4363

Telefax
3366 7046

E-mail
KV07@buf.kk.dk

EAN nummer
5798009383716

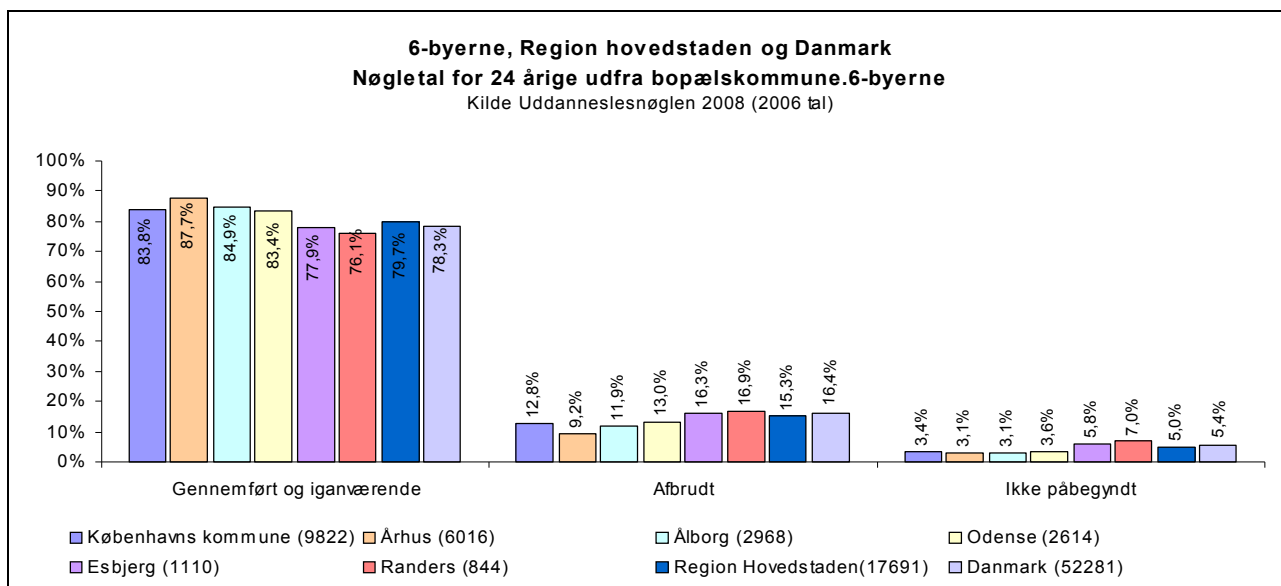
www.kk.dk

1. Indledning
2. Folkeskolens udskoling 7. – 9. klasse
3. 10. klasse
4. Bekymrende fravær i grundskolen
5. Vejledningsindsatsen
6. Andre uddannelses tilbud
7. Indsatsen på specialområdet
8. Den kønsmæssige og etniske profil
9. Praktisk tilgang og uformel læring
10. Erfaringer fra Bavnebakkeskolen

1. Indledning

Københavns Kommune har gennem deltagelse i modelkommune-projekt "Ungdomsuddannelse til alle" forpligtet sig på at arbejde ud fra det mål, at 95 % af alle unge under 25 år i 2015 skal have gennemført en ungdomsuddannelse.

På vejen dertil er målet, at 85 pct. af alle unge skal gennemføre en ungdomsuddannelse i 2010. Københavns Kommune er meget tæt på målet i forhold til 2010, hvor 83,8 % i 2008 gennemførte eller var i gang med en ungdomsuddannelse. Dette er bl. a. et resultat af Københavns kommunes mangeårige arbejde med den ordinære grundindsats for at få unge til at gennemføre en ungdomsuddannelse udført af uddannelsesaktører og Ungdommens Uddannelsesvejledning (UU) med opsøgende vejledning rettet mod de unge under 19 år. Den resterende ungegruppe (afbrudt/ikke påbegyndt) er i målgruppe for UU's opsøgende indsats med henblik på en ungdomsuddannelse i det omfang, de ikke er i beskæftigelse. En mindre gruppe (ca. 4-5%) vil erfaringsvis ved det fyldte 40. år have gennemført videregående uddannelse (HF-enkeltfag, realkompetencevurdering m.m. som dispensationsgrundlag ved ansøgning).

Udfordringen mod målet i 2015 er, at kommunens aktiviteter, samarbejdsfora og forskellige projekter skal motivere og hjælpe de unge, der enten har afbrudt eller aldrig er startet på en ungdomsuddannelse i at gennemføre en ungdomsuddannelse.

For den enkelte unge er perspektivet at styrke vedkommendes personlige udvikling, livskvalitet og mulighederne for at udfolde egne evner ved at gennemføre en ungdomsuddannelse. På samfundsplan er

det afgørende at uddannelsessystemet sikrer en rummelighed, der muliggør at alle får mulighed for at uddanne sig til det niveau, som de måtte ønske og erhverve sig de kompetencer, der bliver efterspurgt af arbejdsmarkedet. Uddannelse efter folkeskolen er på mange måder afgørende for, hvordan unge klarer sig i voksenlivet.

2.

Folkeskolens udskolingstrin (7. – 9. klasse)

2.1 Status

Specielt i udskolingen har undervisningen fokus på at ruste eleverne til at kunne gennemføre en ungdomsuddannelse, og der er derfor stor opmærksomhed på kvaliteten af undervisningen på de områder, der i særlig grad udgør det faglige grundlag for undervisning i mange af ungdomsuddannelsernes fag. Her er især *læsning* og *matematik* vigtige. Se desuden faktaark, bilag 2.

De faglige resultater i læsning og matematik

PISA 2007 viste en beskeden fremgang i læsning især i forhold til de tosprogede, men fortsat forlader en alt for stor andel af de unge grundskolen uden tilstrækkelige læsekundskaber. Kvalitetsrapporten for 2008 vil vise, at 20 % af eleverne i 8. klasse ikke vurderes at ville kunne klare de læsemæssige udfordringer på 9. klassetrin uden en særlig indsats.

Der var i PISA 2007 en mindre tilbagegang i forhold til elevernes kundskaber i matematik.

2.2 Problembeskrivelse

De faglige resultater, læsning

I følgeforskningen til PISA-undersøgelserne konstateres det, at skolerne mangler en læsepolitik, der fokuserer på normalklasser ud over 3. klassetrin samt en systematisk udvikling af læseundervisningen på 7.-9. klassetrin.

De faglige resultater, matematik

Der var i 2007 tilbagegang i PISA-undersøgelserne på matematikomrødet. Følgeforskningen til PISA-undersøgelserne peger på, at mens matematik i resten af Danmark er gået frem i forhold til læsning og naturfag, så er det gået tilbage i matematik i København fra 2004 til 2007. ”Danmark er et matematikland, men København er ikke en matematikby”, hedder det som overskrift. Det synes i øvrigt i særlig grad at gælde de ét sprogede elever.

2.3 Hvad er iværksat

Læsning

Der er over de sidste to år gennemført efteruddannelse af 1100 lærere i læsning i alle fag. Halvdelen af deltagere er fra andre fag end dansk. Kurserne følges op lokalt af læsevejledere.

Kvalitetsrapporten har en særlig opmærksomhed på læsning, herunder skolens strategier på området og deres konkrete indsats. Rapporten viser, at den procent af elever med læseproblemer, der følges op på, er

steget fra 72 % i 2006 over 86 % i 2007 til 88 % i 2008. Andelen af elever med registrerede læseproblemer er dog samtidig steget fra 17 til 21 %.

Videreuddannelsen af læsevejlederne vil få et særligt fokus på mellemtrin og udskoling - understøttet af den nye læsepolitik for kommunen.

Matematik

Der gennemføres i 2008/09 et pilotprojekt på to skoler ud fra følgende antagelser:

- Der er en sammenhæng mellem god matematikundervisning og fagets status
- God matematikundervisning omfatter fokus på elever med særlige behov
- Tiltag bør rettes mod lærernes udvikling af god matematikundervisning
- Denne udvikling foregår bedst lokalt med udgangspunkt i lærernes daglige undervisning og ved inddragelse af skolens ressourceperson – evalueringsvejlederen i matematik
- Kursus rettet mod de deltagende skolars matematiklærere (fagteamet)

2.4 Hvad er der fremadrettet behov for at gøre eller prioritere

Forsknings tiltag

Børne- og Ungdomsudvalget har i forbindelse med behandlingen af PISA-opfølgningen den 11. juni 2008 besluttet, at de eksisterende midler til PISA-undersøgelser og følgeforskning i 2009, 2010 og 2011 anvendes til at gennemføre en ny PISA-runde i 2010 og til at fortsætte følgeforskningen med afsæt i den nu afsluttede forskning og med følgende nye elementer, hvor kommunen er medfinansierende:

En forskningsbaseret udvikling af københavnske elevers læse- og skrivekompetence i alle fag. Forskningsdelen vil fokusere på faglige kommunikationsformer i fagene og en undersøgelse af, hvilke kompetencer eleverne i København har brug for at mestre, når de begynder på en erhvervsuddannelse. Resultaterne fra forskningen skal bruges til at forbedre læse- og skriveundervisningen og dermed begrænse frafaldet på uddannelserne. Fokus vil være på erhvervsuddannelser, fordi det er der, frafaldet er størst.

En længdeundersøgelse af, hvordan den årgang, som gik i 9. klasse 2006/07, klarer sig i ungdomsuddannelserne – og hvilke forhold fra deres grundskoletid, der har betinget forløbet. Følgeforskningen har i forvejen udover PISA-resultaterne en række testresultater fra pågældende årgang helt tilbage fra 2004.

Læsning

Almen Kommunal Forsknings (AKF) evaluering af Kvalitetsløft til Folkeskolen påpeger, at vejlederne tilsyneladende først og fremmest bruges af lærerne til vejledning i forbindelse med elever med forskellige former for vanskeligheder, herunder læsevanskeligheder, og til valg af undervisningsmateriale, og at denne praksis på de fleste skoler organisatorisk understøttes i og med, at læsevejlederen er knyttet til specialcentret.

DPU (LEKS) foreslår på baggrund heraf, at læsevejledningsfunktionen deles i to med den ene del knyttet til skolernes specialcentre, den anden til skolernes pædagogiske centre, sprogcentre og faglige udvalg. Den læsevejledning, der er tilknyttet specialcenteret, tager sig af tilrettelæggelse og vejledning i forbindelse med afkodning, automatisering, grundlæggende forståelse og læselyst, mens den del der er knyttet til de pædagogiske centre og sprogcentre, tager sig af tilrettelæggelse og vejledning i forbindelse med funktionel læsning, læseforståelse og faglig læsning.

Ovenstående vil indgå i overvejelserne omkring kompetenceudviklingen i kommunen inden for læsning.

3.

10. klasse

3.1 Status

Formålet med folkeskolens ny lovgivning om 10. klasse er at give unge, der har behov for yderligere faglig kvalificering og uddannelsesafklaring, mulighed for at kunne gennemføre en ungdomsuddannelse. Nye tilbudsfag skal understrege, at der lægges vægt på overgangen til ungdomsuddannelserne. Kravene til de fag og tilbud, som skal udbydes, betød, at den faglige og økonomiske bæredygtighed på skoler med enkeltlinjer og små 10. classes miljøer kom under pres. En række mindre tilbud blev lukket, og 10. klasse tilbuddene på Amager er blevet samlet i Ungdomsskoleregi – på flere adresser.

Udviklingsplan

For at sikre løbende udvikling af 10. classes tilbuddet har forvaltningen i dialog og samarbejde med 10. classes skolerne udarbejdet en fælles udviklingsplan for 10. classes tilbuddene.

Udviklingsplanen skal ikke erstatte den enkelte folkeskoles udviklingsplan, men skal lægges i forlængelse heraf, idet udviklingsplanen skal give svar på, hvilke konkrete indsatser og særlige pædagogiske og ledelsesmæssige opmærksomhedspunkter 10. klasseområdet som bydækkende tilbud i København skal have. Udviklingsplanen er et dynamisk værktøj til brug for 10. klassetilbuddenes indbyrdes dialog og deres dialog med centralforvaltningen.

Udviklingsplanen sætter fokus på:

- Hvilken indsats skal der til for at 10. klasse bliver en løftestang til UTA, herunder indsats med fokus på fravær
- Hvordan sikres elever fra specialklasserne o.a. støtte til deres videre erhvervs- og uddannelsesforløb
- Hvordan kobles indholdet i 10. klasse op til erhvervsuddannelserne
- Hvad skal karakterisere 10. klasserne i København, herunder etablering af ungdomsmiljøer
- Samarbejdet med erhvervsuddannelserne om den undervisning der er forlagt

3.2 Problembeskrivelse

En særlig udfordring for Københavns kommunes 10. klasser er:

- at 10. klasse bliver et fagligt og udbytterigt skoleår, og at 10. klasse kvalificerer flere elever til at gennemføre en ungdomsuddannelse, med specielt fokus på erhvervsuddannelserne
- at en sammenhængende indsats med udgangspunkt i 10. klasse vil reducere uddannelsesgabene for de 16 – 24 årige
- at 10. klasse bidrager til at styrke den enkelte unges personlige udvikling, livskvalitet og mulighederne for at udfolde egne evner ved at gennemføre en ungdomsuddannelse eller andre kompetenceudviklende forløb
- en kraftig overrepræsentation af tosprogede unge, idet 48% af eleverne i 10. klasserne i august 2008 er tosprogede mod forventet 30%.

3.3 Hvad er iværksat på området

Der er oprettet 25 linier, herunder 6 specialtilbud. Tilbuddene spænder bredt indenfor følgende områder: Handel, Erhverv, Iværksættelse, TEK Erhverv 10, Idræt, Social- og sundhed, Pædagogik, Kultur, Kunst, Design, Musik, Sprog, It og medier. Se bilag/status 10. klasse.

Ved 10. klasse- dannelsen 2008/09 har 82 % af elevernes fået opfyldt deres 1. prioritet – 15. % deres 2. prioritet. Herudover er følgende tiltag på vej:

10'ende Plus - en ny model for 10. klasse i Københavns Kommune

Københavns Tekniske Skole, Ungdommens Uddannelsesvejledning og ungdomsskolen etablerer efter efterårsferien en ny model for 10. klasse i København. I tråd med den seneste ændring af lovgivningen for 10. klasse er det hensigten at udvikle og afprøve et tværinstitutionelt 10. klassetilbud målrettet tvivlende og skoletrætte unge. 10'ende Plus bygges op over 2 x 20 uger plus yderligere 2 uger. Eleverne kan tage 10. klasse med tilhørende prøver i ungdomsskolen og samtidig tage grundforløbet i bygge- og anlægsgang på Københavns Tekniske Skole. 10'ende Plus placeres på Københavns Tekniske Skole i et tidssvarende ungdomsmiljø. Eleverne kan herefter fortsætte ungdomsuddannelsen på Københavns Tekniske Skole eller søge en anden retning.

10'ende Plus finansieres dels via det statslige taxametertilskud og dels via den kommunale grundbevilling til 10. klasse. Modellen er under udvikling og forudsætter en godkendelse fra Undervisningsministeriet.

3.4 Hvad er der fremadrettet behov for at gøre eller prioritere

10. klasses struktur og organisering i Københavns Kommune skal evalueres ved udgangen af skoleåret 2008/09 med henblik på at belyse erfaringerne med og sammenhængen mellem den nye 10. klasses lov, de uddannelsespolitiske ambitioner om at flere unge gennemfører en ungdomsuddannelse og organisering og struktur for 10. klasse i København.

4.

Bekymrende fravær i grundskolen

4.1. Status

Hvis elever har et ulovligt fravær skal skolen iht. fraværs-bekendtgørelsen straks tage kontakt til elevens forældre for at afdække årsagen (§ 6, stk. 1). Ved ulovligt fravær skal skolen så hurtigt som muligt i samarbejde med eleven og forældrene forsøge at kortlægge problemerne og udarbejde løsningsforslag, f.eks. i samarbejde med PPR, UU, den kommunale sundhedstjeneste eller andre institutioner

Børne- og Ungdomsforvaltningen introducerede i 2007 et nyt elevadministrationssystem – KMD Elev – som et led i arbejdet med at mindske det bekymrende fravær i folkeskolen.

En opfølgingsundersøgelse fra foråret 2008 viste følgende om elevfraværet:

Resultaterne fra undersøgelsen viser, at der i perioden 1. januar 2008 til 11. april 2008 er registreret et samlet antal fraværsdage på **79.623** dage. Når disse dage fordeles ud på de **31.956** elever, som går i kommunens folkeskoler, giver det et gennemsnit på **2,5** dag pr. elev.

Det samlede antal fraværsdage på 79.623 dage gælder for alle typer af fravær. Ses der isoleret på de tre typer af bekymrende fravær udgør de tilsammen **14,3 %** af det samlede antal fraværsdage:

Ulovligt fravær 10.111 dage	- eller 12,69 % af det samlede fravær
Ulovligt fravær bekymrende 887 dage	- eller 1,11 % af det samlede fravær
Sygdom bekymrende 400 dage	- eller 0,50 % af det samlede fravær

Ovenstående dage fordeler sig i perioden på følgende antal elever:

I alt **3.258** elever med ulovligt fravær
I alt **150** elever med ulovligt fravær bekymrende
I alt **110** elever med sygdom bekymrende

4.2. Problembeskrivelse

Som det fremgår, er det bekymrende fravær relativt beskedent, set i

forhold til det samlede antal elever. Registrering og opfølgning på fravær er imidlertid væsentligt for at forebygge og forhindre frafald.

Herudover er der brug for opmærksomhed på ”zappere”, dvs. unge som skifter mellem skoler, herunder mellem privat- og folkeskoler, og som ikke får de fornødne kompetencer til at gennemføre en ungdomsuddannelse. Disse fanges ikke af elevfraværs-registreringerne når de er optaget i privatskolerne. Herudover opfanges det kompetencetab, som et skoleskift vil kunne medføre fx når pensum overlapper, ikke.

4.3. Hvad er iværksat på området

Børne- og Ungdomsforvaltningen har taget KMD-Elev i anvendelse til registrering af fravær i folkeskolerne. Som et led heri er arbejdsgange og procedurer for opfølgning på bekymrende fravær blevet præciseret. Samtidig har distriktsforvaltningen i BUF igangsat arbejdet med lokale skoleprocedurer for konkret opfølgning på elever med bekymrende fravær. Det skal sikre, at der gennem samtaler med elever og forældre, udarbejdelse af handleplaner og bidrag fra AKT vejledere og PPR tages hånd om fravær og de tidlige signaler på mistrivsel. I 10. klasse indgår arbejdet med elevfravær som et fokusområde i udviklingsplanen på tværs af samtlige 10. klassestilbud i Københavns Kommune.

Endelig er samarbejdet i de tværfaglige team i samarbejde med SOF blevet fornyet, således at indsatserne overfor udsatte børn og unge tager udgangspunkt i helhedsindtryk og fælles forståelser af de ofte komplekse problemer, som bekymrende fravær er symptom på.

Børne- og Ungdomsforvaltningen har endelig igangsat udviklingen af et værktøj, der skal tilbyde skolerne løbende monitorering af udviklingen i det bekymrende fravær som støtte til den lokale opfølgning på skolerne.

4.4. Hvad er der fremadrettet behov for at gøre eller prioritere

Trods det lave antal elever med bekymrende fravær er der brug for, at maskerne i sikkerhedsnettet bliver endnu finere. Der er således brug for, at arbejdet i de tværfaglige teams, de lokale opfølgningsprocedurer og den løbende monitorering færdigudvikles og implementeres lokalt.

Herudover vil samarbejdet med privatskolerne og indbyrdes imellem folkeskolerne kunne forbedres ift skoleskiftene, således viden om indsatserne og behovene ift den enkelte unge ikke forsvinder, når eleverne skifter skole.

5.

Vejledningsindsatsen

5.1 Status

Formålet med Ungdommens Uddannelsesvejledning (UU) er at vejlede unge om valg af ungdomsuddannelse og erhverv fra 6. klasse til det 25. år. Alle unge fra 6. – 10. klasse i folkeskole og private grundskoler (når skolen indgår aftale¹) under UU's vejledningsforpligtelse.

Alle elever fra 6. klasse i grundskoler bliver vejledt på den enkelte skole af en UU-vejleder. Forældrene inddrages i processen. Vejledning om valg af uddannelse og erhverv i folkeskolens 6.-10. klasse skal jvf §4 stk 1 i Bekendtgørelsen tilrettelægges, så den omfatter følgende elementer:

- 1) vejledningssamtaler enkeltvis og i grupper,
- 2) forberedelse og udarbejdelse af individuel uddannelsesplan, jf. §§ 5-11,
- 3) introduktion til ungdomsuddannelser i 7. klasse,
- 4) obligatoriske introduktionskurser i 8. klasse, jf. bekendtgørelse om brobygning og introduktionskurser til ungdomsuddannelserne,
- 5) brobygningsforløb i 9. og 10. klasse, jf. bekendtgørelse om brobygning og introduktionskurser til ungdomsuddannelserne,
- 6) særlige initiativer, jf. lov om folkeskolen § 9, stk. 4 og § 33, stk. 3-7,
- 7) mentorer i 9. klasse, jf. §§ 13 og 14
- 8) praktikforløb, jf. folkeskolelovens § 9, stk. 3 og 4, og § 33, stk. 5,
- 9) informationsmøder for elever og forældre,
- 10) åbent hus arrangementer og
- 11) virksomhedsbesøg, jf. folkeskolelovens § 7.

Vejledningsforløbet skal sikre progression og differentiering i vejledningsprocessen, herunder sikre, at eleven reflekterer over egne kompetencer og potentialer samt uddannelses- og erhvervsmuligheder. Vejledningen bygger på de kundskaber og færdigheder, som eleverne blandt andet har tilegnet sig i det obligatoriske emne uddannelses-, erhvervs- og arbejdsmarkedsorientering, som eleverne modtager undervisning i fra 1. – 9. klasse, jf. folkeskolelovens regler herom.

UU er opsøgende overfor unge op til 25 år, der ikke er startet på eller

---

¹ For friskoler og private grundskoler er det frivilligt for skolen at modtage vejledning fra det lokale UU-center. Ganske få privatskoler i København har fravalgt tilbuddet om vejledning.

er i begreb med frafald fra ungdomsuddannelse. De unge kontaktes telefonisk, elektronisk, pr. brev og om nødvendigt personligt for vejledning. For unge under 18 inddrages forældrene. Den unge tilbydes vejledning til valg af uddannelse, og som et led i denne proces forskellige vejledningsaktiviteter, såsom produktionsskole, Nye Veje under KKU, ulønnet erhvervspraktik eller brobygning.

Organisering af vejledningen i Københavns Kommune:

- *Den almindelige vejledning* – er organiseret i 4 lokalvejlederteam
- *Specialteamet* varetager den bydækkende vejledning af unge med særlige behov og samarbejder med lokalvejlederteamet.
- *OPS-teamet* er et særligt opsøgende team, der i samarbejde med socialforvaltningen. Fokus er på særligt udsatte unge.
- *Sektorvejledningen* er vejledere, der bygger bro mellem grundskoler og ungdomsuddannelser og yder støtte til unge i overgangen.

5.2 Problembeskrivelse

Som nævnt er København meget tæt på 85% målsætning om ungdomsuddannelse. Alligevel vil udfordringen i at nå 95%-målsætningen i 2015 vil kræve en væsentligt øget indsats og nytænkning på tværs af feltet samt et øget samarbejde mellem forvaltningerne.

Væsentligste problemstillinger:

- Den gruppe af unge, der fremadrettet skal støttes i valg og gennemførelse af uddannelse, har typisk væsentlig større og mere omfattende problemer.
- Drengene og unge mænd med anden etnisk baggrund er forholdsvis overrepræsenteret i denne mere vejledningskrævende gruppe

5.3 Hvad er iværksat på området

Med modelkommuneforsøget er der taget en lang række initiativer, der skal understøtte 95 pct. målsætningen. Desuden er UU netop ved at implementere en ny database, der danne basis for mere målrettet og differentieret indsats overfor forskellige målgrupper, styrke det statistiske grundlag for nyudvikling og øge validiteten i uddannelsesstatistikken for unge op til 25 år.

I forbindelse med revisionen af vejledningsloven sker der en øget vejledningsindsats fra 6. klasse og øget anvendelse af brobygningsforløb i 9. og 10. klasse.

Nye lovtiltag pr. 1/8 2008

- opsøgende vejledning for 19-24 årige
- forældreinddragelse
- mentortilbud ved overgang til erhvervsuddannelse
- introduktionskurser og brobygning i 8.-10. klasse
- dialogmøder mellem grundskoler og ungdomsuddannelser

5.4 Hvad er der fremadrettet behov for at gøre eller prioritere

Der er behov for yderligere differentierede udbud af vejlednings- og second chance tilbud, der kan matche de meget forskelligartede problemer, de unge har i overgangen til ungdomsuddannelse.

Herudover skal samarbejdet på tværs af forvaltninger styrkes for effektivisering af vejledningsindsatsen.

Der skal ske en øget vejledningsindsats over de kommende år grundet øget antal unge i målgruppen.

6.

Uddannelses tilbud som understøtter UTA målsætningen

6. 1. Status

Unge med utilstrækkelige faglige kompetencer i Københavns Kommune har adgang til kompenserende og supplerende undervisningstilbud efter folkeskolen for, at de kan erhverve sig kompetencer, der skal sikre at de senere kan klare sig godt i livet: Ungdomsskolens heltidsundervisning, produktionsskoler og erhvervsgrunduddannelsen. Institutionerne på området har samarbejdsflader med erhvervsskolerne om praktik og kombinationsforløb, ligesom der er tradition for at institutionerne medvirker i forsøgs- og udviklingsvirksomhed.

Ungdomsskolen

Ungdomsskolens heltidsundervisning, der kan defineres som et second chance tilbud, er for elever, der er droppet ud af folkeskolen på 9. og 10. klassetrin og unge, der ikke har faglige og sociale kompetencer til at kunne påbegynde en ungdomsuddannelse eller få et job. Heltidsundervisningen giver de unge mulighed for at aflægge folkeskolens prøver fulgt op af en tæt vejledning og afklaring. Når eleverne forlader ungdomsskolen sker det med en plan for videre uddannelse eller et arbejde. Der er venteliste til flere af tilbuddene.

Kapacitet	Udgift	Udgift pr. elev
478 elevpladser	22.131.614 kr.	46.300 kr.

Note: Hertil et second chance tilbud for 14 elever på 8.-9. klassetrin. Udgifterne er kommunalt finansieret.

Produktionsskoler

Produktionsskoler er for unge mellem 16 og 25 år, der har brug for et praktisk orienteret tilbud. Antallet af elever på produktionsskoler er faldende på landsplan, også i København. Eleverne kommer i stigende grad fra folkeskolerne og i mindre grad fra ungdomsuddannelserne. Med lukningen af Københavns Produktionsskole er der fire produktionsskoler tilbage i København. Produktionsskolerne er selvejende institutioner forankret i Socialforvaltningen. Det samlede budget for drift af produktionsskoler er ca. 16 mio. kr.

Kapacitet	Udgift (kommunalt grundtilskud)
270 elevpladser	kr.1.695.352

Note: Øvrige udgifter reguleres over bloktilskuddet

Erhvervsgrunduddannelsen

Med den seneste lovregulering af erhvervsgrunduddannelsen (EGU) er kommunerne forpligtet til at tilbyde uddannelsen. EGU er en to-treårig individuelt tilrettelagt uddannelse. Målgruppen er elever, der ikke kan gennemføre en ordinær ungdomsuddannelse. Elevtallet har været stigende de senere år, primært på grund af fald i antallet af arbejdspladser, der ønsker at oprette lønnet erhvervspraktik. Uddannelsen har ringe status.

Kapacitet	Udgift
175 elevpladser	kr. 12.060.180

Note: Egu er omfattet af budgetgarantiordningen

Andre uddannelses tilbud for unge under 18 år

Lov om almen voksenuddannelse er revideret i 2008. Målgruppen er udvidet til også at gælde unge under 18 år. Kommunerne har finansieringsansvaret for denne gruppe. Uddannelsesforløbet skal være et led i uddannelsesplanen, der er udarbejdet i samarbejde mellem den unge og Ungdommens Uddannelsesvejledning. Forvaltningen har ikke overblik over antallet af unge, der er omfattet af loven.

6.2 Problembeskrivelse

Mange af de unge, som ikke gennemfører en ungdomsuddannelse har forskellige problemer. Nogen står uden idéer og planer for deres uddannelse og fremtidige voksenliv, andre har urealistiske forventninger om uddannelse. En del unge uden ungdomsuddannelse zigzagger i systemet mellem forskellige uddannelser. Med ungdomsskolens heltidsundervisning, produktionsskolerne og erhvervsgrunduddannelsen sætter kommunen ind med supplerende undervisning for, at flere unge bliver fagligt og socialt i stand til at få uddannelse og arbejde.

Med modelkommuneforsøget er der taget en lang række initiativer, der skal understøtte 95 pct. målsætningen. Men der kan gøres mere endnu, og særligt på de områder, hvor kommunen har en særlig forpligtelse. Der er brug for en strategi og flere dynamiske initiativer, der kan sikre overgangene fra folkeskolen til ungdomsuddannelserne. Der kan gøres mere for at styrke:

- samarbejdet på tværs blandt institutionerne i Børne- og Ungdomsforvaltningen

- de unges trivsel og netværk
- udvikling af viden og værktøjer
- inddragelse og demokrati

6.3 Hvad er der iværksat på området

Som led i den kriminalitetsforebyggende indsats er der i ungdomsskolens regi oprettet en second chance klasse for 14 elever på 7. – 9. klassetrin, der er droppet ud af folkeskolen. Ungdomsskolen har etableret lørdagsundervisning for frafaldstruede elever på to gymnasier i Københavns Kommune.

6.4 Hvad er der behov for at prioritere

Der er behov for, at Børne- og Ungdomsforvaltningen i samarbejde med ungdomsskolen, erhvervsgrunduddannelsen, produktionsskoler, 10. klasserne og erhvervsuddannelserne arbejder på at forbedre overgangene fra folkeskole til ungdomsuddannelse

Desuden skal der udvikles strukturer, der kan styrke samarbejdet blandt aktørerne på området, ligesom der er behov for at tydeliggøre institutionernes kernekompetencer

Herudover skal det samlede second chance program i København styrkes gennem øget samarbejde og etablering af grundlæggende uddannelsesforberedende forløb for unge, der ikke har kompetencer til at gennemføre en ungdomsuddannelse

Indsatsen på specialområdet

7.1 Status

Den 1. juni 2007 vedtog folketinget "Lov om ungdomsuddannelse til unge med særlige behov". Loven sikrer, at unge der ikke har mulighed for at gennemføre en anden ungdomsuddannelse, har et retskrav på en 3-årig ungdomsuddannelse. Formålet er, at unge udviklingshæmmede og andre unge med særlige behov opnår personlige, sociale og faglige kompetencer til en så selvstændig og aktiv deltagelse i voksenlivet som muligt.

Loven retter sig kun mod de unge, der ikke har mulighed for at gennemføre en kompetencegivende ungdomsuddannelse evt. med specialpædagogisk støtte.

Uddannelsen vil derfor kunne rumme unge med udviklingshæmning i alle grader, sent udviklede, unge med autisme, ADHD, Aspergers syndrom, unge med psykiatriske lidelser, blinde, døve, hjerneskadede samt socialt og emotionelt forstyrrede unge etc.

Adgang til uddannelsen sker gennem Ungdommens Uddannelsesvejledning (UU), der ved vurdering af, at den unge ikke har mulighed for at gennemføre en anden ungdomsuddannelse med særlig støtte (jf. ovenfor), indstiller til optagelse på en ungdomsuddannelse, tilrettelagt efter ovenstående lovgivning.

Kontoret for Støtte, Rådgivning og Sundhed (SRS) visiterer til uddannelsen på grundlag af UU's indstillinger.

Undervisningsministeriet har forudsat, at "Lov om ungdomsuddannelse til unge med særlige behov" (USB) matcher 2,3 % af en ungdomsårgang. I København vurderer forvaltningen, at der bliver tale om 3 %.

7.2 Problembeskrivelse

Da USB-ordningen er relativt ny, er der endnu ikke etableret *en præcis* afgrænsning af hvilke unge, der kan optages på uddannelsen. Forvaltningen vurderer, at en praksis skabes efterhånden som visitationsarbejdet udvikles.

BUF har ansvaret for at etablere uddannelsesstilbuddene, og har derfor kompetencen til at træffe beslutninger om dem. Det er dog vigtigt, at visitationsudvalget har et tæt samarbejde med både Socialforvaltningen (SOF) og Bækæftigelses- og Integrationsforvaltningen (BIF), idet unge på USB/STU (Særlig tilrettelagt uddannelse) ikke kan få almindelig kontanthjælp eller starthjælp. Hvis de fortsat skal forsørges af kommunen skal de enten være på førtidspension eller være under revalidering.

Revalidering vil i dette tilfælde være forrevalidering, dvs. revalidender der deltager i erhvervsmodnende og afklarende aktiviteter, før det erhvervsmæssige sigte er afklaret. Det er et krav for modtagelse af forrevalidering, at jobplanen har en beskrivelse af revalideringsforløbet.

Der er derfor af afgørende vigtighed, at de 3 forvaltninger samarbejder om USB-ordningen. De for mange borgere svært gennemskuelige regler og det, at flere forvaltninger skal besvare de unge og deres forældres spørgsmål om uddannelsen og forsørgelsesgrundlaget kræver, at forvaltningernes indsatser ”synkroniseres”.

7.3 Hvad er iværksat på området

Som det fremgår ovenfor, er indstillingsarbejdet i UU i fuld gang, og det samme gælder Kontoret for Støtte, Rådgivning og Sundheds visitationsarbejde. Der er tale om ”work in progress”, hvor samarbejdet er ved at finde sin form.

Der er udarbejdet et kommissorium for visitationsudvalget, der bl.a. prioriterer samarbejdet mellem BUF-SOF-BIF, nærhedsprincippet og almindelig ansvarsplacering og budgetansvar og kontinuitet i de unges uddannelse.

7.4 Hvad er der fremadrettet behov for at gøre

Der er brug for, at BUF videreudvikler og udvider sine egne tilbud på området, fx Ungdomsskolen i Utterslev og Center for specialundervisning for voksne, samt at BUF undersøger og udvider kredsen af private tilbud på USB-området. Der er forvaltningens vurdering, at en stor kommune som København selv burde kunne tilbyde USB-ordningen til de fleste elever. Pr. august 2008 er blot 31% visiteret til en kommunal USB beliggende i København.

8.

Den kønsmæssige og etniske profil

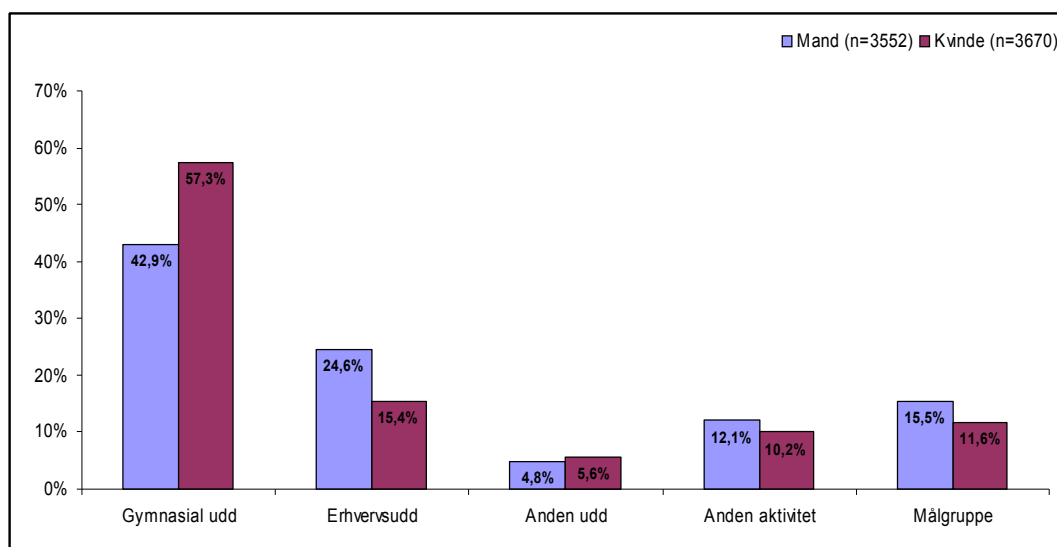
8.1 Status

Ungdommens Uddannelsesvejlednings statistik over 15-18 årige uddannelsesstatus efter folkeskolen viser en skæv kønsmæssig profil.

Hovedkonklusionerne er som beskrevet i nedenstående tabel:

- Pigerne dominerer antalmæssigt på de gymnasiale uddannelser, mens drengene dominerer på erhvervsuddannelserne
- Der er flere drenge end piger, der ikke er i uddannelse. Denne kønsmæssige skævhed er dog aftagende i forhold til tidligere år

Tabel: Uddannelsesstatus fordelt på køn

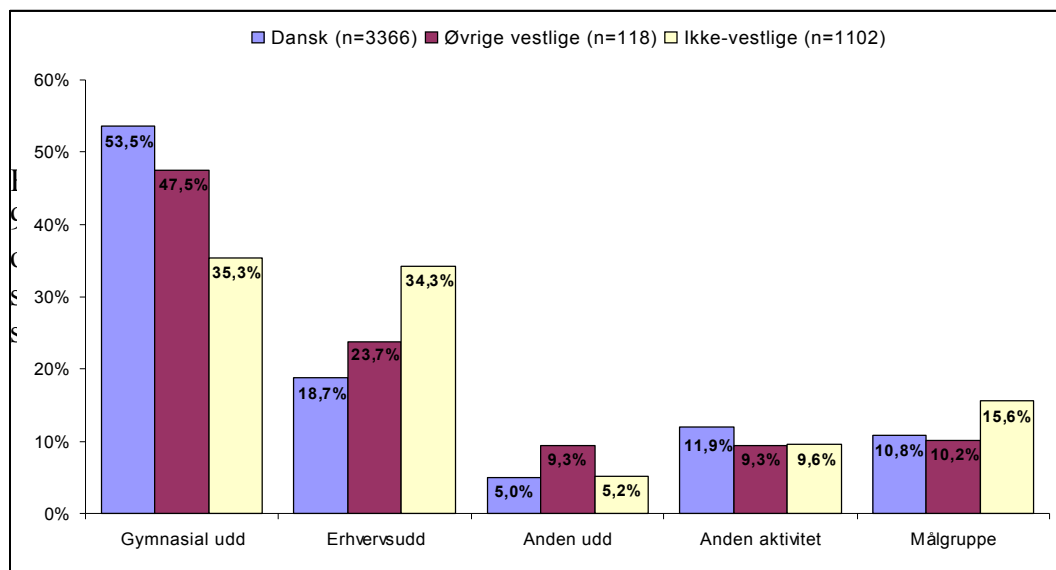
UU's uddannelsesstatistik viser en kraftig etnisk skævhed, hvor hovedkonklusionerne af nedenstående tabel er:

- En kraftig underrepræsentation af unge med ikke-vestlig baggrund i gymnasiet
- En kraftig overrepræsentation af unge med ikke-vestlig baggrund i erhvervsuddannelserne
- En kraftig overrepræsentation af unge med ikke-vestlig baggrund i målgruppen

Antallet af unge med et vestligt modersmål er så lille (118 unge), at der næppe kan lægges for meget i statistikken for denne gruppe.

I lyset af PISA-undersøgelsernes resultater er disse etniske skævheder ikke overraskende, idet ca. halvdelen af unge med etnisk baggrund iflg. PISA ikke opnår tilstrækkelige læsefærdigheder i grundskolen til at kunne begå sig i ungdomsuddannelserne.

Tablet: Uddannelsesstatistik fordelt på modersmål

8.2 Problembeskrivelse

Den kønsmæssige skævhed i rekrutteringen til de gymnasiale uddannelser kan ikke negligeres som en lighedsmæssig problemstilling og afspejler sandsynligvis folkeskolens såkaldte 'feminisering' – altså et læringsmiljø, der i sin personalesammensætning, normer og læringsstil begunstiger pigerne frem for drengene.

Den etniske skævhed udgør et seriøst lighedsmæssigt problem.

8.3 Hvad er iværksat på området?

Der foregår pt. ingen specifik indsats for at bearbejde den kønsmæssige skævhed, men der er en generel opmærksomhed på folkeskolerne på 'feminiseringen' – en problemstilling, som er kompleks og vanskelig at foretage hurtige indsatser på.

Indsatsen i vejledningssystemet, ungdomsskolen mv., for at give en større andel af unge tosprogede de nødvendige faglige og sociale kompetencer til at kunne begå sig i ungdomsuddannelserne, er beskrevet ovenfor.

Dansk som andetsprog

- Som det fremgår af kvalitetsrapporten for 2008 har 87,8% af

de lærere der underviser i dansk som andetsprog den grundlæggende efteruddannelse i ”Undervisning af tosprogede elever” eller liniefag i dansk som andetsprog. Forvaltningen efteruddannelsesstrategi er at alle undervisere i dansk som andetsprog skal have denne efteruddannelse.

- Ligeledes er 1000 lærere i årene 2004-2006 blevet efteruddannet i 50-timers kurset ”Sprog og fag”.
- Der er også en række efteruddannelsestiltag på Københavnermodelskolerne i forhold til lærerne som underviser tosprogede elever.

Disse efteruddannelsestiltag skal ses som et led i en styrkelse af de tosprogede elevers faglige undervisning.

Der i folkeskolen foretaget en massiv indsats for at opkvalificere skolernes undervisning af tosprogede elever.

8.4 Hvad er der fremadrettet behov for at gøre eller prioritere?

De fremadrettede behov i vejledningssystemet og i ungdomsskolens regi er beskrevet ovenfor.

PISA KK 2007 viste en beskeden fremgang for de tosprogede elever, men i lyset af 95%-målsætningen og den kommunale målsætning om at lukke præstationsgab mellem et- og tosprogede elever, er der fortsat behov for en intensiv indsats suppleret med metodeudviklingsprojekter.

I lyset af de tosprogede unges overrepræsentation i 10.klasse er der behov for en kommunal revurdering af det samlede 10.klasse-tilbud i forhold til denne målgruppes behov.

”Tegn på sprog - tosprogede børn lærer at læse og skrive” - et aktionsforskningsprojekt, der skal styrke tosprogede elevers læse- og skriveudvikling:

Projektet blev igangsat i august 2008 og vil følge eleverne fra børnehaveklasse til 5. klasse med. Det er et aktionsforskningsprojekt med deltagelse af 4 andre kommuner, 4 professionshøjskoler, Integrationsministeriet og Undervisningsministeriet. Projektets resultater vil løbende blive formidlet til relevante lærergrupper

9.

Praktisk tilgang og uformelle kompetencer

9.1. Praktisk tilgang

Københavns Kommune har en særlig forpligtelse til at sikre alle adgang til faglig og personlig udvikling. Det gælder især de grupper blandt børn og voksne, hvor boglig viden forekommer vanskelig. Det er måske på tiden at begrebet om uddannelse ændres. At vi uddanner anderledes.

Ungdomsuddannelserne stiller nye og større krav til at arbejde projektorienteret og tværfagligt samt at beherske bestemte formkrav i forhold til at arbejde med det faglige stof. Ligeledes løses de fleste arbejdsopgaver som en del af et team eller en gruppe, da opgaverne er blevet så komplekse, at de for det meste løftes i flok. Samtidig stilles der store krav til omstillingsparathed, da såvel opgaver som metoder til opgaveløsning skifter hurtigere og hurtigere over tid.

Disse akademisk inspirerede arbejdsformer er særligt vanskelige for elever fra uddannelsesfjerne miljøer, herunder en stor del af de tosprogede elever. For disse grupper er det særligt vigtigt, at folkeskolen tilrettelægger en systematisk undervisning i disse arbejdsformer og ikke blot forudsætter, at eleverne behersker dem.

Samtidig er det vigtigt at være opmærksom på, at for nogle elever er en praktisk tilgang (værkstedsundervisning) i undervisningssituationen en lige så vigtig forudsætning for, at de kan tilegne sig det faglige stof.

Herudover er der en del elever for hvem, det drømmen er at blive at starte egen virksomhed. De går med iværksætterdrømme. Kan man hjælpe disse elever videre med deres drømme allerede i udskolingen?

9.2 Uformel læring

De fleste mennesker lærer ikke kun noget som elever eller studerende i uddannelsesinstitutioner. De fleste lærer hele tiden nyt og i mange forskellige sammenhænge. Men det er som regel kun i det formelle uddannelsessystem, at man kan få bevis på det.

De unge lærer også i deres ungdomsklubber, ungdomsskole og i andre situationer i deres fritid – viden der gør dem bedre i stand til at agere i samfundet og på arbejdsmarkedet.

For at sikre en højere grad af social integration, personlig udvikling og udøvelse af et aktivt medborgerskab er den uformelle uddannelse af afgørende betydning.

Regeringen fremhæver, i sin redegørelse til folketinget² om anerkendelse af realkompetencer i uddannelserne, ønsket om at styrke mulighederne for at kompetencer opnået gennem deltagelse i de uformelle læringsrum (foreningslivet, folkeoplysningen, højskoleophold, klubberne, arbejdslivet, frivilligt socialt arbejde m.v.) anerkendes i uddannelsessystemet og på arbejdsmarkedet³. Det er der gode erfaringer med blandt andet i Frankrig og i Norge.

Målet for anerkendelse af uformel læring er at bidrage til kompetenceløft og fremme af omstilling og beskæftigelse på arbejdsmarkedet, når den enkelte ud fra egne forudsætninger og behov kan få godskrevet sine realkompetencer og herigennem fleksibelt kan videreudvikle sine kompetencer i uddannelsessystemet. Vi skal lære at acceptere, at forskellige typer viden er lige værdige og bør anerkendes som sådan.

Københavns Kommune bør være med i arbejdet mod en anerkendelse af de uformelle kompetencer.

---

² www.folketinget.dk/samling/20041/redegoerelse

³ Anerkendelse af realkompetencer er et centralt tema under det danske formandskab i Nordisk Ministerråd i 2005

10.

Erfaringer fra Bavnebakkeskolen

Bavnebakkeskolen i Støvring har igennem en årrække iværksat en række pædagogiske tiltag med henblik på at styrke de praktiske fag, ligesom skolen har særlige pædagogiske tilbud til skoletrætte/uroelige børn i udskolingen. Nedenfor er redegjort for 1) de konkrete tiltag på Bavnebakkeskolen og 2) hvilke lignende tiltag er der iværksat i Københavns Kommune, og hvad kan der overvejes at prioritere i København.

10.1. Fakta om skolen

Bavnebakkeskolen har på nuværende tidspunkt 630 elever, hvoraf ca. 35-40 børn er tosprogede. Skolen har elever fra børnehaveklasse til og med 9. klasse, fungerer som 10. klasse center for Rebild Kommune og er endvidere sprogcenter for Rebild Kommune.

Målet på Bavnebakkeskolen har igennem en årrække været ”Skolen skal være boglig – endda meget bolig; men ikke for alle. Derfor skal skolen indrettes efter elevernes forskellighed”. Skolen lægger samtidig stor vægt på de praktiske fags betydning både som brobygger til de boglige fag og som en mulighed for at give særligt de skoletrætte/ikke-boglige børn selvtillid. På baggrund heraf har skolen iværksat en række særlige pædagogiske tilbud:

Erhvervsklassen:

Erhvervsklassen blev oprettet i 1981 med det formål at give et tilbud til de børn i 8., 9. og 10. klasse i kommunen, der ikke befinder sig godt i det almindelige skoletilbud og som er i risiko for at droppe ud af skolen. Erhvervsklassen er bevidst lagt på folkeskolen for at være en del af folkeskolen og ikke Ungdomsskolen. Det er typisk urolige børn, mindre begavede børn eller andre med særlige vanskeligheder, der går i erhvervsklassen. I 2008 er 8 børn i Erhvervsklassen, men normalt er der ca. 13-14 børn, heraf kun få piger.

I Erhvervsklassen undervises fra 8.00 – 11.40 i fagene dansk, matematik, samfundsfag, idræt, engelsk og værkstedsfag med to lærere i alle timer. Det vil sige færre fag end normalt men med flere timer i dansk og matematik. Fra kl. 11.40 er eleverne i praktik hos lokale institutioner og virksomheder (ca. 45-50 praktikværter i lokalområdet). Eleverne får typisk en ”arbejdsdusør” af arbejdsgiveren, der svarer til mellem 25 og 60 kr. i timen. Eleverne opnår folkeskolens afgangsbrev med en udtalelse i de fag, hvor de ikke går op til afgangsprøver.

Bavnebakkeskolen har gennemført en opgørelse for 1998-2004, der viser følgende:

- 64 pct. havde fået læreplads eller var påbegyndt teknisk skole el.lign.
- 26 pct. fik til fast arbejde.
- 10 pct. overgik til produktionsskole, specialklasse m.v.

Derudover har skolen været i kontakt med eleverne igen i 2006, hvilket viste, at ca. 20 pct. havde færdiggjort en uddannelse, 40 pct. fortsat var under uddannelse, 36 pct. havde fast arbejde og de resterende 4 pct. var selvstændige, havde haft skiftende arbejdspladser eller var uarbejdsdygtige på grund af sygdom.

Værkstedgruppen:

Værkstedgruppen er et tilbud til de mindre elever, normalt 5. – 8. klasse, som er kørt trætte i de boglige fag. Eleverne får her mulighed for at deltage i værkstedsaktiviteter en formiddag om ugen, og forløbet strækker sig typisk over 3 måneder for den enkelte. Eleverne laver i værkstedgruppen typisk ting, der kan bruges af de andre elever som for eksempel møbler, fodboldmål el.lign. De fire timer betales af to timer fra specialundervisningsmidler og to timer fra midler til tosprogede børn.

Fysik/kemi og matematisk som fritidsfag:

Bavnebakkeskolen etablerede i 2006 et forløb for 8. – 10. klasses elever med ”Fysik/kemi og matematik for særligt interesserede elever”. Forløbet er et samarbejde mellem skolen, Støvring Gymnasium og Rebild Ungdomsskole. Undervisningen varetages i et samarbejde mellem to lærere fra skolen og to fra gymnasiet og er placeret om aftenen på gymnasiet. Gymnasiet betaler undervisningen for deres to lærere, mens Ungdomsskolen betaler lønnen til de to lærere fra Bavnebakkeskolen.

10.2. Hvad er der iværksat i København – og hvad kan man overveje at prioritere på baggrund af erfaringerne fra Bavnebakkeskolen?

- Erhvervsklassen på Lergravsparken Skole:

Den tidligere Østrigsgade Skole tilbyder et særligt 10. klasse tilbud ”10. erhvervsklasse” til skoletrætte og usikre elever, der har afsluttet 9. klasse. Der undervises fra 8.00 – 12.45 i dansk, matematik, engelsk, samfundsfag og idræt. Derefter er der arbejdspraktik, erhvervspraktik og brobygningsaktiviteter. Der afholdes ikke FSA og 10. klasseprøve, hvilket kan tages på ungdomsskolen.

Ideer til fremtidig indsats:

Det kan overvejes at udvikle et tilbud som Bavnebakkeskolens Erhvervsklasse til elever på udskolingstrinnet (fra eksempelvis 8. klasse), der er skoletrætte og i fare for at droppe ud af skolen. Et tilbud

som er placeret i - og er en del af - folkeskolen og ikke Ungdomsskolen, hvor eleverne modtager både almindelig undervisning og er i praktik og modtager folkeskolens afgangsbetv.

- Vægtning af praktiske-musiske fag:

Københavns Kommune står over for at gennemføre et profilskoleprojekt, hvoraf en af skolerne får en musisk-kreativ profil. Den musisk-kreative profilskole skal blandt andet udvikle og eksperimentere med forskellige typer musisk-kreativ virksomhed og udvikle den musisk-kreative dimension indenfor skolens fagkreds, på tværs af fagene og i hele skolens dagligdag.

Ideer til fremtidig indsats:

Såfremt profilskoleprojektet bliver en succes, kan det overvejes at etablere en eller flere profilskoler med særlig vægt på de praktiske fag som håndarbejde, sløjd, medier, hjemkundskab eller lignende.

- Indsatsen for fagligt stærke elever:

Københavns Kommune vedtog i december 2007 en strategi for fastholdelse af fagligt stærke elever. I strategien indgår blandt andet afholdelse af fagolympiader 2008 og 2009, fokus på elever igennem et masterclass-projekt med særligt kompetente undervisere, fokus på lærere/skoler igennem netværkssamarbejder samt opbygningen af et faglige netværk på tværs af skoler.

Ideer til fremtidig indsats:

Der arbejdes som nævnt allerede med at udvikle tilbud til de fagligt stærke elever i form af bl.a. et masterclass-projekt, talentcamps m.v.